

הַלְבוֹת מִמָּרִים פֶּרֶק ב

א. בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁדָּרְשׁוּ בְּאַחַת מִן הַמִּדּוֹת כְּפִי מַה שֶּׁנִּרְאָה בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהָדִין כָּךְ, וְדָנוּ דִּין, וְעָמַד אַחֲרֵיהֶם בֵּית דִּין אֲחֵר, וְנִרְאָה לוֹ טַעַם אַחֵר לְסַתֵּר אוֹתוֹ הַדִּין הַרִי זֶה סוּתֵר, וְדָן כְּפִי מַה שֶּׁנִּרְאָה בְּעֵינָיו: שֶׁנֶּאֱמַר "אֶל-הַשֹּׁפֵט, אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם" (דְּבָרִים יז, ט) אֵין אֶתָּה חַיֵּב לָלֶכֶת, אֲלֹא אַחֵר בֵּית דִּין שֶׁבְּדוֹרְךָ.

ב. בֵּית דִּין שֶׁגָּזְרוּ גְזֵרָה, אוֹ הִתְקִינוּ תִּקְנָה, וְהִנְהִיגוּ מִנְהַג, וּפָשַׁט כָּל הַדְּבָר בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְעָמַד אַחֲרֵיהֶם בֵּית דִּין אַחֵר, וּבִקֵּשׁ לְבַטֵּל דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְלַעֲקֹר אוֹתָהּ הַתִּקְנָה וְאוֹתָהּ הַגְּזֵרָה וְאוֹתוֹ הַמִּנְהַג אֵינּוּ יָכוֹל, עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל מִן הָרֵאשׁוֹנִים בְּחֻכְמָהּ וּבִמְנִין.

ג. הִיָּה גָּדוֹל בְּחֻכְמָה אֲבָל לֹא בִּמְנִין, בִּמְנִין אֲבָל לֹא בְּחֻכְמָה אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת דְּבָרָיו; אֲפֹלוּ בָטַל טַעַם שֶׁבִּגְלָלוּ גְזָרוּ הָרֵאשׁוֹנִים אוֹ הִתְקִינוּ אֵין הָאֲחֵרוֹנִים יְכוּלִּין לְבַטֵּל, עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹלִים מֵהֶם.

ד. וְהֵיכָאן יִהְיוּ גָּדוֹלִים בִּמְנִין, הוּאִיל וְכָל בֵּית דִּין וּבֵית דִּין שֶׁלִּשְׁבָּעִים וְאַחַד הוּא זֶה מְנִין חֻכְמֵי הַדּוֹר שֶׁהִסְפִּימוּ וְקִבְּלוּ הַדְּבָר שֶׁאָמְרוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וְלֹא חָלְקוּ בּוֹ.

ה. בְּמַה דְּבָרִים אָמּוּרִים, בְּדְבָרִים שֶׁלֹּא אָסְרוּ אוֹתָן כְּדִי לַעֲשׂוֹת סִיג, אֲלֹא בִּשְׂאֵר דִּינֵי תוֹרָה. אֲבָל דְּבָרִים שֶׁרָאוּ בֵּית דִּין לְגַזֵּר אוֹ לְאַסֹּר אוֹתָן, לַעֲשׂוֹת סִיג אִם פָּשַׁט אֶסְרוֹן בְּכָל יִשְׂרָאֵל אֵין בֵּית דִּין הַגָּדוֹל אַחֵר יָכוֹל לַעֲקֹרֵן וּלְהַתִּירֵן, אֲפֹלוּ הִיָּה גָּדוֹל מִן הָרֵאשׁוֹנִים.

ו. וַיֵּשׁ לְבֵית דִּין לַעֲקֹר אֶף דְּבָרִים אֵלּוּ לְפִי שְׁעָה, אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא קָטָן מִן הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ גְזֵרוֹת אֵלּוּ חֲמוּרִין מִדְּבָרֵי תוֹרָה עֲצֻמָּה: שֶׁאֲפֹלוּ דְּבָרֵי תוֹרָה יֵשׁ לְכָל בֵּית דִּין לַעֲקֹר אוֹתָן, הוֹרָאת שְׁעָה.

ז. פִּיּוּצָד: בֵּית דִּין שֶׁרָאוּ לְחַזֵּק הַדֵּת וְלַעֲשׂוֹת סִיג, כְּדִי שֶׁלֹּא יַעֲבֹרוּ הָעָם עַל הַתּוֹרָה מִכֵּין שֶׁלֹּא כְּדִין, וְעוֹנָשִׁין שֶׁלֹּא כְּדִין; אֲבָל אֵין קוֹבְעִין הַדְּבָר לְדוֹרוֹת, וְאוֹמְרִין שֶׁהִלְכָה כֵּךְ הִיא.

ח. וְכֵן אִם רָאוּ לְפִי שְׁעָה לְבַטֵּל מִצְוֹת עֲשֵׂה, אוֹ לַעֲבֹר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, כְּדִי לְהַחֲזִיר רַבִּים לְדֵת, אוֹ לְהַצִּיל רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל מִלְּהַכְשֵׁל בְּדְבָרִים אֲחֵרִים עוֹשִׁין לְפִי מַה שֶׁהִשְׁעָה צְרִיכָה.

ט. כָּשֶׁם שֶׁהִרְוּפָא חוֹתֵךְ יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ שֶׁלְזָה, כְּדִי שֶׁיִּחְיֶה כָּלּוּ: כֵּךְ בֵּית דִּין מוֹרִין בְּזִמָּן מִן הַזְּמָנִים לַעֲבֹר עַל מִקְצַת מִצְוֹת לְפִי שְׁעָה, כְּדִי שֶׁיִּתְקִימוּ כָּלָן בְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ חֻכְמֵים הָרֵאשׁוֹנִים, חָלַל עָלָיו שַׁבַּת אַחַת כְּדִי שֶׁיִּשְׁמֹר שַׁבָּתוֹת הָרַבָּה.

י. בֵּית דִּין שֶׁנִּרְאָה לָהֶם לְגַזֵּר גְּזֵרָה, אוֹ לְתַקֵּן תִּקְנָה, אוֹ לְהִנְהִיג מִנְהַג צְרִיכִין לְהַתִּישֵׁב בְּדְבָר, וְלִידַע תַּחֲלָה, אִם רַב הַצָּבוּר יְכוּלִּין לַעֲמֹד בָּהּ, אוֹ אֵין רַב הַצָּבוּר יְכוּלִּין לַעֲמֹד בְּדְבָר זֶה. וְלַעֲוֹלָם אֵין גּוֹזְרִין גְּזֵרָה עַל הַצָּבוּר, אֲלֹא אִם כֵּן רַב הַצָּבוּר יְכוּלִּין לַעֲמֹד בָּהּ.

יא. הָרִי שֶׁגָּזְרוּ בֵּית דִּין גְּזֵרָה, וְדָמוּ שָׂרֵב הַצָּבוּר יְכוּלִּין לַעֲמֹד בָּהּ, וְאַחֵר שֶׁגָּזְרוּ אוֹתָהּ, פִּקְפְּקוּ הָעָם בָּהּ וְלֹא פָשְׁטָה בָּרֵב הַצָּבוּר הָרִי זֶה בְּטִלָּה, וְאֵינָן רִשְׁאִין לִכְפֹּף אֶת הָעָם לָלֶכֶת בָּהּ.

יב. גָּזְרוּ וְדָמוּ שִׁפְשֻׁטָה בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְעָמַד הַדָּבָר כֵּן שָׁנִים רַבּוֹת, וְלֹא־אֶחָד זָמַן מְרַבֶּה עָמַד בֵּית דִּין אֲחֵר, וּבִדְק בְּכָל יִשְׂרָאֵל וְרָאָה שְׂאִין אוֹתָהּ הַגְּזֵרָה פּוֹשֶׁטֶת בְּכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ רִשּׁוֹת לִבְטָלָהּ; וְאִפְלוּ הָיָה פָחוֹת מֵאוֹתוֹ בֵּית דִּין הָרֹאשׁוֹן בְּחֻכְמָהּ וּבִמְנִין, יֵשׁ לוֹ לִבְטָל. וְכָל בֵּית דִּין שֶׁהִתִּיר שְׁנֵי דְבָרִים, אֵל יִמָּהֵר לְהִתִּיר דְּבַר שְׁלִישִׁי.

יג. הוֹאִיל וַיֵּשׁ לְבֵית דִּין לְגָזֹר וְלֹא־סָר דְּבַר הַמֶּתֶר, וַיַּעֲמֵד אֶסְרוֹר לְדוֹרוֹת, וְכֵן יֵשׁ לָהֶן לְהִתִּיר אֶסְרוֹרֵי תוֹרָה, לְפִי שָׁעָה מָה הוּא זֶה שֶׁהִזְהִירָה תוֹרָה "לֹא-תִסֹּף עָלָיו, וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ" (דְּבָרִים יג, א); שְׁלֹא לְהוֹסִיף עַל דְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא לִגְרַע מֵהֶן, וְלִקְבֹּעַ הַדָּבָר לְעוֹלָם שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה, בֵּין בְּתוֹרָה שֶׁבְּכָתָב, בֵּין בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

יד. פִּיֻצָּד: הָרִי כְּתוּב בְּתוֹרָה "לֹא-תִבְשֹׁל גְּדִי, בַּחֲלָב אִמּוֹ" (שְׁמוֹת כג, יט; שְׁמוֹת לד, כו; דְּבָרִים יד, כא). וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁזֶּה הַכְּתוּב, אָסֹר לִבְשֹׁל וְלֹא־כָל בָּשָׂר בַּחֲלָב בֵּין בָּשָׂר בְּהֵמָה, בֵּין בָּשָׂר חֲזִיה; אֲבָל בָּשָׂר עוֹף, מִתֵּר בַּחֲלָב מִן הַתּוֹרָה.

טו. אִם יָבוֹא בֵּית דִּין וַיִּתִּיר בָּשָׂר חֲזִיה בַּחֲלָב, הָרִי זֶה גּוֹרֵעַ; וְאִם יֵאָסֹר בָּשָׂר הָעוֹף, וַיֹּאמֶר שֶׁהוּא בְּכָלֵל הַגְּדִי, וְהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה הָרִי זֶה מוֹסִיף.

טז. אֲבָל אִם אָמַר בָּשָׂר הָעוֹף מִתֵּר מִן הַתּוֹרָה, וְאָנוּ נֹאֲסֹר אוֹתוֹ, וְנוֹדִיעַ לָעָם שֶׁהוּא גְּזֵרָה: שְׁלֹא יָבוֹא מִן הַדָּבָר חֲרָבָה, וַיֹּאמְרוּ בָּשָׂר הָעוֹף מִתֵּר מִפְּנֵי שְׁלֹא נִתְפָּרַשׁ בְּתוֹרָה, כִּף הַחֲזִיה מִתֵּר שֶׁהָרִי לֹא נִתְפָּרַשָׁה; וַיָּבוֹא אֲחֵר לֹאמַר אֵף בָּשָׂר בְּהֵמָה מִתֵּר, חוּץ מִן הָעִז; וַיָּבוֹא אֲחֵר לֹאמַר אֵף בָּשָׂר הָעִז מִתֵּר בַּחֲלָב הַפָּרָה אוֹ הַכֶּבֶשֶׂה, שְׁלֹא נֹאמַר אֵלֶּא "אִמּוֹ" (שְׁמוֹת כג, יט; שְׁמוֹת לד, כו; דְּבָרִים יד, כא) שֶׁהִיא מֵינּוּ; וַיָּבוֹא אֲחֵר לֹאמַר אֵף בַּחֲלָב הָעִז שְׂאִינָהּ אִמּוֹ מִתֵּר, שְׁלֹא נֹאמַר אֵלֶּא "אִמּוֹ". לְפִיכֹף נֹאסֹר כָּל בָּשָׂר בַּחֲלָב, וְאִפְלוּ בָּשָׂר עוֹף. אֵין זֶה מוֹסִיף, אֵלֶּא עוֹשֶׂה סִיג לְתוֹרָה. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.